

Prispevek varuha človekovih pravic Petra Svetine za zbornik Festivala »Ko učim, gradim« z osrednjo temo posvečeno prihodnosti planeta s podnaslovom in podnaslovom »Kako mlade navdihujemo za trajnostno delovanje?«

Peter Svetina

Spoštovani,

bogat program letošnje konference »Ko učim gradim« z osrednjo temo, ki je usmerjena v prihodnost planeta, pripravljena pa s ciljem navdihovati mlade za trajnostno delovanje, kaže na to, da se zavedanje o nujnosti zelenega razvoja v Sloveniji krepi. Tega sem vesel! Podnebne spremembe so namreč dejstvo, svet pa pred velikimi izzivi, kako zajezi emisije toplogrednih plinov in do leta 2050 doseči ničelne izpuste. V Sloveniji se (mestoma) zavedamo korakov, ki jih moramo storiti na tem področju. Vendarle smo prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo med drugim zapisali tudi v naše srednje oz. dolgoročne razvojne cilje. A kljub nekaterim obetajočim podatkom – na primer iz letošnjega poročila o doseganju ciljev trajnostnega razvoja Agende 2030, ki ga pripravlja Organizacija Združenih narodov in Slovenijo med 165 državami uvršča na visoko 9. mesto pri odpravi ekstremnih oblik revščine, zagotavljanju dostojnega dela in gospodarske rasti ter krepitvi miru, pravičnosti in institucij - v praksi še vedno ne storimo dovolj, saj ne skrbimo ustrezno za vse člane naše skupnosti.

Da bi lahko dosegli položaj, v katerem splošna dobrobit človeštva ne bo odvisna od izkoriščanja fosilnih goriv, je nujno povečevanje deleža obnovljivih virov energije v sistemu energetske oskrbe, pri čemer pa ne sme biti prezrto ustrezno varstvo človekovih pravic. Zaradi ekstremnih vremenskih pojavov se že srečujemo z dolgotrajnimi sušami, dezertifikacijo in hkratnim dvigovanjem morske gladine, posledično pa z izgubo raznolikih habitatov, rodovitne kmetijske zemlje in gozdnih površin, kar med drugim ogroža tudi varnost in oskrbo s pitno vodo in hrano. Vsa ta tveganja, poleg širšega gospodarstva, najbolj prizadenejo že tako ranljive skupine prebivalstva, predvsem revne.

Živeti v čistem, urejenem in zdravem okolju je osnovna človekova pravica, zato je nujno odločno podnebno ukrepanje na vseh ravneh. Za spremembe na bolje potrebujemo vključujoče sodelovanje vseh ljudi. Predpogoj za to pa je podnebno oz. trajnostno in okoljsko zavedna skupnost, ki pa jo lahko zgradimo le z njenim opolnomočenjem – torej s krepitvijo izobraževanja. Vesel sem, da s pričujočo konferenco zasledujete ravno ta cilj in v središče postavljate mlade. Mnogi izmed njih so danes pogumni okoljski ambasadorji in pobudniki raznoraznih iniciativ, ki od odločevalcev zahtevajo odločne ukrepe. A da bi bili zares uspešni, potrebujemo ustrezno stopnjo splošnega družbenega konsenza. Stiske posameznih skupin so z vidika podnebnih sprememb namreč večplastne - od kratkoročnih, kot je na primer izguba službe v tradicionalnih panogah proizvodnje, do srednje in dolgoročnih, kot je na primer zmanjšanja zanesljivost in varnost oskrbe s pitno vodo in hrano, zviševanje stroškov energetske oskrbe, zdravstvene težave zaradi višanja temperatur, večja verjetnost prizadetosti zaradi izjemnih vremenskih dogodkov, kar je zame, kot varuha človekovih pravic in človeka, povsem nesprejemljivo.

Socialna in človeška dimenzija sta zato v kontekstu trajnostnega delovanja ključni. V ospredju našega delovanja mora biti človek in če želimo, da Slovenija v prihodnosti ostane zelena oaza v Evropi, ki skrbi za blaginjo vseh svojih ljudi, ne bo dovolj le

pametna strategija ali načrt, temveč je pomembna predvsem njena ustrezna in učinkovita implementacija.

Jutri, ki je boljši in lažji, zlasti za tiste najbolj prikrajšane, ki bo vzbujal upanje in vlival samozavest lahko zgradimo le skupaj. Naj bodo človek in človekove pravice v osrčju naših prizadevanj za zelen prehod in graditev pravičnejše prihodnosti za vse.

Srečno!